Nēsājamā atmiņa un ķermeņa tehnikas
Ar Solomonu Levitānusu un Ļubu Monastirsku

Wearable Memory and Body Techniques
Featuring Solomon Levitanus and Ljuba Monastirsky

Izstādes dalībnieki /
Exhibition participants:

Alba D'Urbano, Krista Dzudzilo, Daiga Grantiņa,
Sergei Loznitsa, MAREUNROL'S,
Ground Penetrating Radar group

4.11-29.12.2023

Kuratores / Curators :
Estere Kajema, Ricarda Messner un Zane Onckule
Projekta vadītājas / Project managers:
Evita Goze, Katrīna Jauģiete
Komunikācijas & publiskā programma /
Communications & Public program: **Austra Stupele**
Grafikas dizains / Design: **Anna Ceipe**
Izstādes iekārtošana / Install and art handling:
Mārtiņš Aulmanis, Aldis Bušs,
Andris Maračkovskis, Romāns Medvedevs
Tulkojumi / Translation: **Valts Miķelsons**
Tekstu redaktores / Editing: **Lily Bartle, Ilze Jansone**

"Nēsājamā atmiņa un ķermeņa tehnikas" ir grupas izstāde, pētniecība un plaša publiskā programma. Daudzslāņainais naratīvs, kas caurvij projektu, veidojas ap divu ar Rīgu saistītu personību dzīvēm un darbību: drēbnieku, piegriežņu dizaineru un pašizdotu mācību grāmatu autoru **Solomonu Levitānusu** (*Solomon Levitanus*, 1875–1941) un Bauhaus tekstila studenti un dizaineri **Ļubu Monastirsku** (*Ljuba Monastirsky*, 1906–1941). Paverot dialogu un apmaiņu starp dzīvajiem un aizgājušajiem, izstāde tiecas sniegt argumentus par labu viņu mantojuma aktualizēšanai mūsdienu situācijā.

Iecerēta 80 gadus pēc abu slepkavībām, attiecīgi, Rīgas Centrālcietumā un Rumbulas mežā, izstāde "Nēsājamā atmiņa un ķermeņa tehnikas" ir Latvijas ebreju kultūras mantojuma piemiņas akts. Izceļot zināšanu nenoturību un arhīvu trauslumu, šis projekts konfrontē kolektīvo amnēziju, kuru radīja holokausta brutālā robežšķirtne, paverot telpu refleksijai par ķermeņa politiku vēsturiskā un mūsdienu kontekstā.

Apvienojot unikālus arhīva materiālus, jaunpasūtītus **Kristas Dzudzilo** un modes dizaineru **MAREUNROL'S** darbus, jaunai telpai un kontekstam pielāgotas dažādu paaudžu mākslinieču **Albas D'Urbano** un **Daigas Grantiņas** instalācijas, kā arī kinorežisora **Sergeja Lozņicas** filmu un grupas ***Ground Penetrating Radar*** ģeoarheoloģisko izpēti, izstāde "Nēsājamā atmiņa un ķermeņa tehnikas" pievēršas jautājumiem par kolektīvās atmiņas veidošanu, tulkošanas metodēm un matērijas radošu transformāciju.

"Nēsājamā atmiņa un ķermeņa tehnikas" ir pirmā izstāde, kura priekšplānā izvirza Levitānusa un Monastirskas radošo darbību. Atzīstot iztrūkumus pieejamajās ziņās par šīm personībām, izstāde tiecas veicināt interesi un radīt precedentu tālākām sarunām, izpētei un interpretācijām. Dažādu jomu laikmetīgo mākslinieku piesaiste paplašina izstādes naratīvu, savijot plašu atsauču un sakarību klāstu, lai paplašinātu vēsturiskā konteksta ietvaru, kas apņem abas personības.

Kauņā dzimušais Solomons Levitānuss publicēja piegriežņu veidošanas grāmatas ik gadu no 1902. gada līdz (aptuveni) 1936. gadam ar 10 gadu pārtraukumu starp 1913. un 1923. gadu. Viņa mācību grāmatas tikušas tulkotas latviešu, lietuviešu, vācu, franču, poļu un krievu valodās un ieguvušas neskaitāmus starptautiskus apbalvojumus Briselē, Mariupolē, Romā un Rostovā, kā arī no dažādām skolām un ateljē Rīgā, Parīzē un Lodzā. Ievadvārdos Levitānuss vienmēr uzsvēra, cik svarīga viņam ir šo zināšanu izplatīšana starp drēbniekiem un apģērbu izgatavotājiem, izsakot savu vēlmi, lai grāmatas kalpotu par rīku viņu prakses un amata attīstībai. Savu zināšanu izplatīšanu viņš uztvēra kā domāšanas un tīklu veidošanas līdzekli, nereti grāmatās pārpublicējot lasītāju atsauksmes.

Levitānuss īpašu uzmanību veltīja arī veidam, kādā viņš dalījās ar saviem norādījumiem, vienmēr pieturoties pie labvēlīga un rotaļīga toņa. Būtiski, ka viņš akcentēja izpratni par ķermeni un tā dažādajām formām un figūrām, mudinādams lūkoties uz apģērbu konstruēšanu caur medicīnisku prizmu, tiecoties tālāk par modes gaistošajām tendencēm un estētiku.

Latvijas Nacionālās bibliotēkas krājumā ir vairākas Levitānusa grāmatas. Dažus no šiem izdevumiem izdevniecības joprojām piedāvā praktiskai lietošanai mūsdienās. Līdztekus mācību grāmatu oriģinālu deponēšanai šīs izstādes vajadzībām, bibliotēka ir digitalizējusi visus tajā esošos materiālus, kas saistīti ar Levitānusu. Šī informācija ir pieejama Latvijas digitālajā bibliotēkā kopā ar citiem materiāliem par Latvijas ebreju kultūras mantojumu.

Ļuba Monastirska ir atgādinājums, ka, lai arī dizains lielākoties bijusi balto vīriešu joma, tajā pastāv un ir pastāvējuši izņēmumi, talantīgas sievietes, kuras pārvarējušas tām uzliktos ierobežojumus, lai radītu nozīmīgu pienesumu gan mākslai, gan dizainam. Rīgā dzimusi Monastirska 1926. gadā iestājās *Bauhaus*, kur apmeklēja mākslinieka un pedagoga Jozefa Albersa vadītos sagatavošanās kursus. Vēlāk viņa iestājās Guntas Štelclas (*Gunta Stölzl*) vadītajā aušanas kursā. Strādādama vadošās sava laika tekstilfabrikās, Pausa AG un Mosas Lēva-Bēra (*Mosa Löw-Beer*) ģimenes uzņēmumā, Monastirska pilnveidoja savas prasmes dekoratīvo un apdares audumu mākslinieciskajā dizainā, strādāja par koloristi, dizainēja izstāžu stendus un visbeidzot izstrādāja paraugus Mosas Lēva-Bēra sieviešu kolekcijām. Pēc piespiedu atgriešanās Rīgā 1933. gadā viņa atvēra dekoratīvo tekstiliju aušanas darbnīcu un nodibināja uzņēmumu "Teksma", kas ražoja austus apģērbus un modes aksesuārus. Informācija, kas pieejama par šo Monastirskas (radošās) dzīves noslēdzošo daļu, dažādu iemeslu dēļ ir skopa; iespējams, arī tāpēc, ka Latvijā tobrīd dominējošā nacionālā romantisma doktrīna mazāk atbalsojās Monastirskas avangardiskajā dizaina valodā.

Tilburgas *TextielMuseum* kolekcijā ir trīs trauslas, pieticīgas tekstila rakstu studijas — vienīgie saglabātie Monastirskas darbi — domājams, radītas Bauhaus kontekstā un vēlāk izgatavotas uzņēmumā *Pausa AG*. Izstādē "Nēsājamā atmiņa un ķermeņa tehnikas" šie nelielie paraugi pirmoreiz skatāmi publiski.

Izstādes "Nēsājamā atmiņa un ķermeņa tehnikas" pavadošo publisko programmu veido darbnīcas, sarunas un tikšanās, kuru mērķis ir paplašināt un kontekstualizēt izstādītos darbus, kā arī Monastirskas un Levitānusa biogrāfijas, kultivējot jaunus uztveres rakstus un figūras. Atšķirīgās nodarbībās tiks aktivētas dažādas Rīgas vietas, rosinot kolektīvu refleksiju par materiālu, mijiedarbojoties ar to *in situ*.

Arhīvi: *Bauhaus Dessau Foundation*, Latvijas Nacionālā bibliotēka, *TextielMuseum*, Latvijas Nacionālais arhīvs un privātais arhīvs

Kuratoru pateicības: Ilja Ļenskis, Norberts Vēbers, Latvijas Nacionālā bibliotēka

Wearable Memory and Body Techniques comprises a group exhibition, research, and extensive public programming. The multilayered narrative that permeates the project begins with the lives and practices of two Riga-bound individuals: tailor, pattern maker, and self-publisher of textbooks **Solomon Levitanus** (1875–1941) and Bauhaus textile student and designer **Ljuba Monastirsky** (1906–1941). Opening up a dialogue and exchange between the living and deceased, the exhibition makes a compelling argument for the import of their legacies to the present moment.

Conceived 80 years after their murder in Riga Central Prison and Rumbula forest, respectively, *Wearable Memory and Body Techniques* is an act of remembrance of Latvian Jewish cultural heritage. Highlighting the precarity of knowledge and the fragility of archives, the project confronts the collective amnesia caused by the brutal rupture of the Holocaust, opening up space for contemplation of body politics in historical and contemporary contexts.

Gathering unique archival material, new commissions by **Krista Dzudzilo** and fashion designers **MAREUNROL'S**, restaged installations by cross-generational artists **Alba D'Urbano** and **Daiga Grantiņa**, filmmaker **Sergei Loznitsa**, and geo-archaeological research by **Ground Penetrating Radar group**, the exhibition addresses questions of collective memory making, methods of translation, and the creative transformation of matter.

Wearable Memory and Body Techniques is the first exhibition to spotlight the creative practices of Levitanus and Monastirsky. While recognizing the gaps in knowledge about these important figures, the exhibition aims to generate interest and precedence for further conversations, research, and interpretations. The inclusion of contemporary artists of various disciplines extends the exhibition's narrative, weaving in a wide range of references and connections in order to expand the historical-contextual frame surrounding the two figures.

Solomon Levitanus, born in Kaunas, published textbooks on pattern making every year from 1902 to (approximately) 1936, with a 10 year break between 1913 and 1923. His textbooks were translated into Latvian, Lithuanian, German, French, Polish, and Russian, and have won numerous prizes internationally in Brussels, Mariupol, Rome, and Rostov, as well as from various schools and ateliers in Riga, Paris, and Lodz. In his introductions, Levitanus always stressed the importance of sharing his knowledge among tailors and clothing makers, expressing his desire for the textbooks to serve as a tool for the cultivation of their practices and craft. He understood the dissemination of his knowledge as a means of thinking and building networks, often reprinting readers' feedback in his books. Levitanus also put a special emphasis on the way he shared his instructions, which was always with a generous and playful tone. Crucially, he emphasized an understanding of the body and its diverse shapes and figures, arguing for the construction of clothing to be considered through a kind of medical lens, aspiring far beyond the fleeting trends and aesthetics of fashion.

The National Library of Latvia holds a number of Levitanus's textbooks in its collection. Some editions are still being distributed by publishers for today's practical use. In addition to loaning the original textbooks for display in this exhibition, the library has digitized all existing material relevant to Levitanus.

This information is available in the Latvian Digital Library together with other materials on Latvian Jewish cultural heritage.

Ljuba Monastirsky is a reminder that while design has predominantly been the domain of white men, there are and have been talented exceptions, women who overcame the limitations imposed upon them to make significant contributions to both art and design. Riga-born Monastirsky entered the Bauhaus in 1926, where she took preparatory courses led by the artist and teacher Josef Albers. She would later enroll in a weaving class run by Gunta Stölzl. Working at the leading textile factories of the time, Pausa AG and Mosa Löw-Beer family company, Monastirsky mastered artistic designs for decorative and upholstery fabrics, worked as a colorist, designed exhibition stands, and eventually designed samples for Mosa Löw-Beer's women's collections. Upon her forced return to Riga in 1933, she opened a decorative textile weaving workshop and founded Teksma, a company that produced woven clothing and fashion accessories. Information on this final chapter of Monastirsky's (creative) life is scarce for various reasons, one of which might be that the prevailing national doctrine of romanticism in Latvia at the time was less aligned with Monastirsky's avant-garde design language.

The Tilburg-based TextielMuseum holds in its collection three fragile, unassuming studies in textile patterns—the only surviving pieces by Monastirsky—presumably designed at the Bauhaus, and later produced at Pausa AG. In *Wearable Memory and Body Techniques*, these tiny samples are displayed for the public for the first time.

The public programming accompanying *Wearable Memory and Body Techniques* consists of workshops, conversations, and encounters that aim to expand and contextualize the art works on display and the biographies of Monastirsky and Levitanus, cultivating new patterns and shapes of perception. Different activities will activate various locations throughout Riga, encouraging collective reflection on the material by engaging it *in situ*.

Archives: Bauhaus Dessau Foundation, National Library of Latvia, TextielMuseum, Latvian State Archive, and Personal Archive

Curator's acknowledgements: Ilya Lensky, Norbert Weber, National Library of Latvia

Atbalstītāji / Supported by:

Kim?